

Ordförandeförslag

Kommunfullmäktiges ordförande

Datum 2017-05-02

Dnr KS 2017/0154

Till Kommunfullmäktige

Rapport från inspektion hos Överförmyndaren i Österåkers kommun den 21 februari 2017

Beslutsförslag

Kommunfullmäktige föreslås besluta

Notera Länsstyrelsens rapport angående inspektion hos Överförmyndaren i Österåkers kommun, till protokollet.

Bakgrund

Länsstyrelsen i Stockholms län har efter inspektion funnit anledning att kritisera Överförmyndaren i Österåkers kommun (Överförmyndaren) på följande punkter:

- Beslut fattat i strid med föräldrabalkens delegationsregler
- Bristfällig handläggning av ett förmyndarskap.

Vid inspektionen granskades 35 akter.

Kommunfullmäktige beslutade vid sammanträde 2017-03-13 i KF § 2:7:

1. Uppdra till Kommunstyrelsen, att genom sin förvaltning, för Österåkers kommuns del säga upp, per omgående, gällande samarbetsavtal för gemensamt överförmyndarkansli, mellan kommunerna Norrtälje, Täby, Vallentuna samt Österåker.
2. Uppdra åt Kommunstyrelsen att inrätta en tjänstemannaorganisation, i syfte att på egen hand ansvara för överförmyndarverksamheten inom Österåkers kommun, senast från och med den tidpunkt då samarbetsavtalet för gemensamt överförmyndarkansli upphör att gälla.

Bilaga

Länsstyrelsens rapport daterat 2017-04-24

Ingela Gardner

Ingela Gardner

Kommunfullmäktiges ordförande

Enheten för tillsyn
Lotta Reimers

Rapport från inspektion hos Överförmyndaren i Österåkers kommun den 21 februari 2017

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Stockholms län har efter inspektionen funnit anledning att kritisera Överförmyndaren i Österåkers kommun (Överförmyndaren) på följande punkter:

- Beslut fattat i strid med föräldrabalkens delegationsregler.
- Bristfällig handläggning av ett förmynderskap.

Inledning

Vid inspektionen den 21 februari 2017 granskade Länsstyrelsen 35 akter. Se bilaga med information om de granskade akterna.

Efter aktgranskningen höll Länsstyrelsen ett sammanträde med Överförmyndaren där de frågor som uppstått vid granskningen av akterna behandlades. Vid sammanträdet medverkade Lillemor Thelander (överförmyndare), Susanna Jäderstad och Ewa Åsberg från Överförmyndarens kansli samt Lotta Reimers och Sophie Carlgren från Länsstyrelsen.

I den mån Länsstyrelsen har funnit anledning att kommentera Överförmyndarens handläggning av ärendena framgår detta av rapporten, med hänvisning till aktuella aktnummer.

Aktgranskning med kritik

Beslut om entledigande av ställföreträdare

Vid granskningen av akt 2010075 angående ett förvaltarskap noterade Länsstyrelsen bl.a. följande. Ett beslut att entlediga förvaltaren på grund av misskötsel fattades den 25 april 2016. Av beslutshandlingen framgår att beslutet är fattat av en handläggare på Överförmyndarens kansli. I beslutet hänvisas till bestämmelsen i 11 kap. 19 § föräldrabalken (FB) angående att en ställföreträdare har rätt att begära sig entledigad. Av akten framgår dock att förvaltaren motsatte sig beslutet och hen överklagade också beslutet. Länsstyrelsen noterade även att denne förvaltare inte gett in någon sluträkning. En påminnelse skickades ut i oktober 2016.

Överförmyndaren har i efterhand kommenterat ärendet och bl.a. framfört att hon redan under år 2015 påpekat för tidigare handläggare att förvaltaren borde

entledigas på grund av de anmärkningar på redovisningen hen fått i flera år. Överförmyndaren uppger att hon uppfattade att förvaltaren accepterade ett byte och när hen gavs tillfälle att yttra sig så gav hen inte in något yttrande. Kansliet ansåg därför att fanns förutsättning att fatta beslut om byte och beslutet fattades i samförstånd med Överförmyndaren.

Vad gäller sluträkningen vill Länsstyrelsen framhålla vikten av att förteckningar, årsräkningar och sluträkningar kommer in i tid och att nämnden vidtar åtgärder för att säkerställa detta. I överförmyndarens tillsyn ingår att bevaka att redovisning inkommer och vidta åtgärder då det brister, genom att t.ex. förelägga med vite enligt 16 kap. 13 § FB. Länsstyrelsen anser att Överförmyndaren omedelbart efter att sluträkningen inte kommit in i tid, borde ha skickat ut en påminnelse och därefter förelagt om vite om sluträkningen fortfarande inte kommit in. Länsstyrelsen anser därför att Överförmyndaren brustit i sin bevakning av att sluträkningen ges in.

Vad gäller beslutet om entledigande av förvaltaren så kan Länsstyrelsen inledningsvis konstatera att i beslutet är hänvisat till fel lagrum; då beslutet om entledigande är emot förvaltarens vilja är det korrekta lagrummet 11 kap. 20 § FB.

Vad gäller frågan om delegation så framgår av 19 kap. 14 § st. 1 FB att en överförmyndare får uppdra åt en kommunal tjänsteman med den kompetens som behövas att avgöra ärenden på överförmyndarens vägnar. Ett beslut enligt 11 kap. 20 § FB att entlediga eller skilja en god man eller förvaltare från uppdraget får däremot inte beslutas på något annat sätt än av överförmyndaren själv (se 19 kap. 14 § st. 2 FB).

I förevarande ärenden har beslut om entledigande av ställföreträdare inte hänskjutits till Överförmyndaren utan fattats av handläggare i strid med föräldrabalkens regler om delegering av beslutanderätt.

Länsstyrelsen är sammantaget kritisk till Överförmyndarens hantering av ärendet.

Myndigt barn

I föregående rapport (dnr 840-2016) fick Överförmyndaren kritik för hanteringen av flera förmynderskapsärenden. Vid den nuvarande granskningen hittade Länsstyrelsen en akt med liknande problem, akt 2004069 angående ett förmynderskap. Förmyndarna var redovisningsskyldiga. Barnet blev myndigt i april 2016. Av akten framgick inte att Överförmyndaren vidtagit några åtgärder på grund av detta.

När ett barn blir myndigt ska förmyndarna enligt 13 kap. 14 § FB inom en månad ge in en sluträkning till överförmyndaren. Det ingår i överförmyndarens tillsyn ingår att bevaka att redovisning inkommer och vidta åtgärder då det brister, genom att t.ex. förelägga med vite enligt 16 kap. 13 § FB. Enligt 16 kap. 8 § FB ska överförmyndaren även överlämna sluträkningen, efter att överförmyndaren

granskat den, tillsammans med förteckning, årsräkningar samt övriga handlingar enligt 15 kap. 3 och 8 §§ FB som förvaras hos överförmyndaren till den nya ställföreträdaren.

Länsstyrelsen är kritisk till Överförmyndarens bristfälliga handläggning av ärendet.

Övrig aktgranskning

Omprövning förvaltarskap

I föregående rapport fick Överförmyndaren kritik för att förvaltarskapen inte omprövats under år 2015. Vid den nuvarande granskningen av förvaltarskapen noterade Länsstyrelsen i två av akterna (akt 2008059 och 2005053) att ingen omprövning hade skett under år 2016.

Länsstyrelsen framförde återigen att samtliga förvaltarskap ska omprövas en gång om året (se 5 § förmyndarskapsförordningen (FFO)) och förutsätter att Överförmyndaren åtgärdar detta.

Saknad akt

Länsstyrelsen bad inför inspektionen att få granska akt 2014013 angående ett förmyndarskap. Överförmyndaren uppgav att de inte kunde hitta akten så endast dagboksbladet granskades. Ärendet rör ett barn som var delägare i ett dödsbo. Enligt dagboksbladet har ett arvskifte getts in och Överförmyndaren har beslutat om samtycke till fördelningen. Senaste dagboksraden är från september 2016.

Länsstyrelsen uppmanade Överförmyndaren att verka för att hitta eller återställa akten.

Överlämna redovisningshandlingar vid byte

Vid granskningen av akt 2014071 angående ett godmanskap noterade Länsstyrelsen bl.a. följande. En ny god man förordnades i oktober 2015. I januari 2016 skickade Överförmyndaren ut redovisningshandlingarna i akten till den nya gode mannen. Handlingarna skickades rekommenderat men gode mannen hämtade aldrig ut dem. Överförmyndaren skickade ett brev till gode mannen om att han kan hämta dem på kansliet om han önskar. I dagboken har Överförmyndaren noterat att de bör ta ställning till om gode mannen är lämplig för uppdraget. Därefter har inga ytterligare åtgärder vidtagits.

Enligt 16 kap 8 § FB ska överförmyndaren, vid byte, överlämna sluträkningen, efter att överförmyndaren granskat den, tillsammans med förteckning, årsräkningar samt övriga handlingar enligt 15 kap. 3 och 8 §§ FB som förvaras hos överförmyndaren till den nya ställföreträdaren. Den nya ställföreträdaren ska inom två månader återlämna handlingarna till överförmyndaren. Bestämmelsen innebär att alla förteckningar, årsräkningar m.m. som förvaras hos

överförmyndaren ska lämnas över till den nya ställföreträdaren, oavsett antal eller ålder.

För att Överförmyndaren ska ha uppfyllt kraven i bestämmelsen, måste den nya ställföreträdaren faktiskt ha tagit del av redovisningshandlingarna. Om en ställföreträdare inte har hämtat ut handlingarna bör hen informeras om henners skyldigheter.

Avviket ensamkommande barn

Vid granskningen av akt 2016064 angående ett godmanskap för ensamkommande barn noterade Länsstyrelsen att barnet registrerats som avviket i april 2016. Överförmyndaren skrev i juli 2016 till gode mannen och bad hen yttra sig eftersom Överförmyndaren avser att avsluta ärendet. Därefter har inget ytterligare hänt i ärendet.

Länsstyrelsen vill därför framföra att Överförmyndarnämnden i Stockholms stad är behörig överförmyndare för ärenden om godmanskap för ensamkommande barn om barnet vare sig är folkbokfört eller vistas i någon kommun (se 11 kap. 25 § och 16 kap. 2 § FB och 6 § (FFO)). Detta innebär att en överförmyndare som får uppgifter om att ett ensamkommande barn avviket från kommunen, och det är okänt var barnet vistas, ska överlämna ärendet till Överförmyndarnämnden i Stockholms stad. Det är sedan Överförmyndarnämnden i Stockholms stad som avgör vad som ska hända i ärendet.

Befrielse från redovisningsskyldighet

Vid granskningen av akt 2016144 angående ett godmanskap för ensamkommande barn noterade Länsstyrelsen att en ny god man förordnades den 12 januari 2017 men att inget nytt beslut om befrielse från redovisningsskyldighet har fattats.

Av 14 kap. 19 § FB framgår att om det med hänsyn till ställföreträdarens och den enskildes förhållanden, tillgångarnas art eller värde eller omständigheterna i övrigt finns särskilda skäl, får överförmyndaren befria ställföreträdaren från skyldigheten att lämna årsräkning eller sluträkning eller besluta att sådana räkningar får lämnas i förenklad form.

Överförmyndarens beslut att befria den före detta gode mannen från att ge in redovisning är enbart riktat mot denne. Överförmyndaren måste således fatta ett nytt beslut om befrielse avseende den nya ställföreträdaren för att det även ska gälla denne.

Handläggningstid granskning årsräkningar

Länsstyrelsen granskar under år 2017 särskilt handläggningstider för granskning av årsräkningar. Vid granskningen kunde Länsstyrelsen konstatera att ingen av de granskade akterna hade handläggningstider för granskningen av årsräkningar som Länsstyrelsen bedömer är för långa.

Övriga frågor

Organisation

Överförmyndaren informerade vid sammanträdet att kommunstyrelsen i Österåker har beslutat att föreslå till kommunfullmäktige att Överförmyndaren ska lämna samarbetet med Täby, Vallentuna och Norrtälje kommuner.

Rapporten har skrivits av Lotta Reimers och Sophie Carlgren.

Bilaga:

Granskade akter

Kopia till:

Överförmyndaren
Kommunfullmäktige
Kommunstyrelsen
Kommunrevisionen

Granskade akter

Godmanskap 11:4

1992029, 1994024, 2000034, 2004006, 2006011, 2012003, 2012075, 2013014,
2014071, 2014082

Förvaltarskap

1995004, 1997005, 2005053, 2008059, 20100075, 2011008, 2011025, 2012003,
2014039, 2015007

Förmynderskap

2001058, 2002071, 2004069, 2006044, 2007065, 2011007, 2014013, 2014022,
2014025, 2014054

Ensamkommande barn

2016144, 2016136, 2016064, 2016021, 2015190

Information om rapport från inspektion av överförmyndare/överförmyndarnämnd

Länsstyrelsen har inspekterat överförmyndarverksamheten i er kommun. Kopia av rapport från inspektionen översänds till kommunstyrelsen och kommunfullmäktige i egenskap av högsta ledning för kommunen och därmed ytterst ansvariga för verksamheten. Kopia av rapport från inspektionen översänds även till kommunrevisionen.

Länsstyrelsen är tillsynsmyndighet för kommunernas överförmyndarverksamhet och ska inspektera verksamheten i kommunerna. Vid inspektionen ska Länsstyrelsen granska om överförmyndarens handläggning följer reglerna i föräldrabalken, förmynderskapsförordningen och även i övrigt sker på ett rättsäkert och lämpligt sätt. Länsstyrelsen ska alltid kontrollera dels det av överförmyndaren förda registret över ärenden, dels stickprovsvis utvalda akter.

Inspektionsrapporten är upplagd på följande vis. I sammanfattningen anges på vilka punkter som Länsstyrelsen framför kritik mot verksamheten. Om Länsstyrelsen inte funnit något att kritisera så framgår även det. Under rubriken 'aktgranskning med kritik' redogör Länsstyrelsen för de akter som vi granskat där vi funnit anledning att kritisera någon del av handläggningen. Under rubriken 'övrig aktgranskning' redogör Länsstyrelsen för andra rättsfrågor som uppkommit vid granskningen av akterna och vid den efterföljande diskussionen med överförmyndarkansliet. Under rubriken 'övriga frågor' redogör Länsstyrelsen för information m.m. som framkommit utöver aktgranskningen.

Länsstyrelsen kan framföra tre nivåer av kritik: *kan inte undgå kritik*, *kritik* eller *allvarlig kritik*. Samtliga sammanfattas dock som kritik i den inledande sammanfattningen. Inte undgå kritik är den mildaste formen av kritik och allvarlig den strängaste. När allvarlig kritik framförs ska Länsstyrelsen normalt sett följa upp frågan, antingen genom att begära återrapportering eller genom ett särskilt uppföljande möte/samtal.